

LÄHEMAD ÜRITUSED

Neljapäeval, 5. oktoobril kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis on oma spordielu seiku meenutamas viimase aja üks edukamaid kergejõustikutreenereid **Harry Lemberg**.

Esmaspäeval, 16. oktoobril kell 15.00 – ESAS Tallinna osakonna seltsiõhtul huvialaklubis Raavis (*Raua tn 1, hoone nurgauks*) on loodetavasti kuulajate ees huvitav esineja.

Neljapäeval, 2. novembril kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis on oodata kahtlemata põnevad esinejad.

Esmaspäeval, 20. novembril kell 15.00 – ESAS Tallinna osakonna seltsiõhtul huvialaklubis Raavis on osakonna **aruande-valimiskoosolek** ja arvatavasti tuleb ka külaline.

Teisipäeval, 28. novembril:

kell 11.00 – ESAS täiskogu aruande-valimiskoosolek Tartus, Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis ja ...

kell 13.00 – Tartu Ülikooli sporditeaduste ja füsioteraapia instituudi (Ujula 4) Fred Kudu nimelises auditooriumis ESAS XVII konverents teemal „Eesti Olümpiakomitee esimesed 100 aastat“. Teema räägivad lahti **Daimar Lell, Tiit Lääne, Kaarel Antons, Johannes Vedru, Tiit Nuudi jt.**

Ürituse sujuvamaks korraldamiseks palume oma osavõtuplaanist **teada anda hiljemalt 20. novembriks** meiliaadressil spordiajalooselts@gmail.com või tel. 56497632 (Enn Mainla).

Neljapäeval, 14. detsembril kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis on meenutamas kahtlemata värvikas esineja.

NB! – Teatajas ilmunud informatsiooni ESAS ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu iga ürituse kohta eraldi kutset ei järgne. Täpsemat infot ürituste kohta saab Eesti Spordiajaloo Seltsi kodulehelt – www.esas.ee või ESOMi kodulehelt – www.spordimuuseum.ee

KROONIKA

SUVEKOOL VALTUS

Mait Luha

Eesti Spordiajaloo Seltsi XXII suvekool oli tänavu Kaerepere alevikus Valtu Spordimajas. Kogunesime Valtu Spordihoonesse ilusal päikesepaistelisel juuliku viimasel päeval. Avasõnad lausus meie esimees Enn Mainla. Seejärel kõneles meile spordihoonet juhataja Kalju Kalda (*pildil seisab vasakul*). Kuulsime pika ja värvika loo, kuidas nõukaaja tingimustes õnnestus väikeasulasse rajada selline suur spordikompleks ja kuidas see ka praegu edukalt toimib. Algul oli ainult väliujula, nüüd on majutusvõimalusega spordikompleks ja ka staadion. Kõige selle rajamiseks, töös hoidmises ja edasiarendamises on see mees nii mõnigi kord pidanud lausa „läbi halli kivi murdma“. Praegu toimuvad seal treeninglaagrid ja võistlused. Siseujulat kasutavad paljud inimesed Raplast ja kaugemaltki.

Tegime ühispildi spordimaja ees ja peale lõunat jätkus meie päev sporditunniga. Mölkkymängus (*pildil mäng täies hoos, viskel Ellen Liik*) katsetati

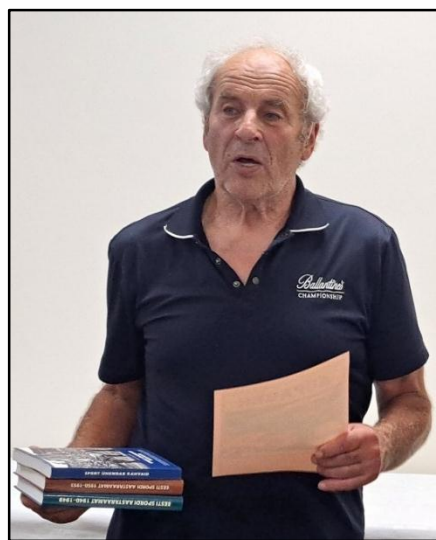
erinevaid võistlusviise – ühed mängisid nõ. kindla peale, püüdes tabada lähemalolevaid pulki, teised aga riskisid suuri numbreid sihtides. Meeste esikolmik reastus nii: esimene Enn Kivisaar, teine Enn Hallik ja kolmas/neljas olid võrdse tulemusega Priit Neeme ja Mait Luha. Naiste esikolmik reastus: Ellen Liik, Monika Holm ja Tiina Naarits-Linn. Teine väliala oli petank, kus samuti kõik innukalt kaasa löid. Naistest võitis Aime Tobi, teine Milvi Brokko ja kolmas Helju Mainla. Meeste sama ala esikolmik oli: Eduard Virkus, Tõnu Jago ja Enn Mainla.

Peale sporditundi oli Heino Laiapea (*pildil tänuks saadud raamatute ja aupaberiga*) ette-

kanne. Kuulsime üksikasjalise loo mitmekülgse sportlase Paul Kuldkepi elust ja sporditeest ning pisut ka Raplamaa spordist ja sportlastest.

Õhtul, selle päeva viimases koolitunnis tutvustas IT spetsialist Urmas Minn (*vasakpoolsel pildil*) meile kaasaja võimalusi arhiivimaterjalidega töötamiseks, mobiiltelefoni kasutamist intervjuude salvestamiseks, vajalike koopiate tegemisest mobiilse skanneriga jms.

Järgnes mälumäng. Küsimustiku oli koostanud majaperemees Kalju Kalda. Napilt, vaid ühe punktise eduga teise koha ees võitis võistkond koosseisus Märt Ibrus, Enn Hallik ja Aime Pärnakivi (*vt foto all*). Seekord sai teise koha võistkond Rein Järva, Enn Kivisaar, Priit Neeme, Peep Põldvee. Kolmas koht võistkonnale Rene Rinaldo, Aarne Peterson ja Mait Luha, seejuures teadis enamiku vastuseid Rene.

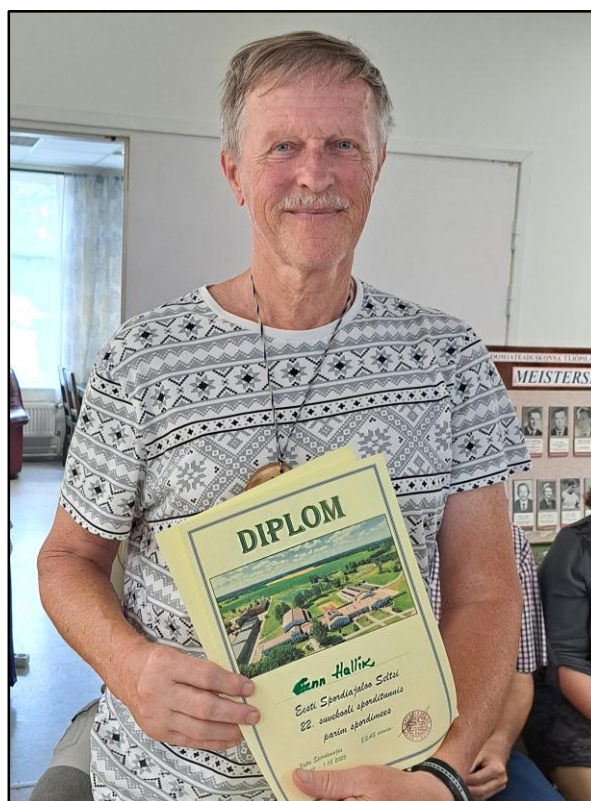
Järgnes õhtune koosviibimine. Maitsva tordi, nagu ikka, oli valmistanud Viive Reesar. Selle lõikasid pidulikult lahti meie kõige väarikamas eas auliige Uno Aava ja Viive (*vasakpoolsel pildil*). Mõnus vestlusring ja muljetevahetus kestis peaaegu südaööni.

Järgmisel hommikul, mis oli pisut niiskem, jätkusid sportlikud mängud saalis. Meie traditsioonilised spordialad korvpalli vabavise ja noolevise tekitasid elava kaaselamise ja sobisid hästi sportlikult tegusasse päeva. Kui oled varasemalt spordiga tegelnud, siis tekib ikka jälle hasart ja võistluselevus. Lõbusat kaasaelamist tekitas uudne ala – maisiauk ehk cornhole. Korvpallis meeste esikolmik: Tõnu Jago, Toivo Järvis ja Enn Kivisaarj ja naiste esikolmik Tiina Naarits-Linn, Viive Reesar ja Helju Mainla. Nooleviske võitis meestest Rene Rinaldo Enn Karitsa ja Enn Halliku ees. Naiste sama ala võitis Monika Holm, järgnesid Viive Reesar ja Kersti Põldvee. Maisiauguvõistluse kui esmakordse ala tulemusteskaala oli väga lai. Esikolmik tihe: Henn Karits 18, Rein Järva 17 ja Tõnu Kivi 16 punkti, aga loetelu lõpus oli ka nulliga lõpetanu. Sama ala naistele võitis Mai Luik, teise tulemuse sai Monika Holm ja kolmas oli Milvi Brokko.

Seejärel algas viimane koolitund. Koolmeistriks oli Jaak Karp ja teema oli „Võimatu missioon valgusfoorita linnas“. Oli huvitav ja emotsionaalne lugu, kuidas väikelinnas Raplas (kus tõepoolest seni pole valgusfoore) suudeti luua võimekas korvpallimeeskond ja arendada ka järelkasvu. Veelkord kogesime, kui palju suudavad korda saata lausa fanaatiliselt visad eestvedajad nagu Rapla korvpalli üles töötanud Jaak Karp (*pildil lk 5 paremal*) ja Valtu Spordimaja rajanud Kalju Kalda (*pildil lk 5 vasakul*).

Ja siis oligi aeg meie sellesuvisse koolituse lõpuaktuseks. Kõik osalejad said lõputunnistuse ja mälestusmedali, spordis parimad ka diplomi ja eriti tublid aupaberi. Siis lõpupilt õues ja oligi aeg seada koduteele.

Parima spordidaami tiitli teenis Monika Holm ja spordimehe Enn Hallik

Enne ärasõitu tegi Kalju Kalda meile ringkäigu Kaerepere alevikus. Kena, hoolitsetud ja korras asula. Hilisem info on, et tänavu valiti Kaerepere Eesti kõige kaunimaks asulaks.

Lõpetuseks siirad tänusõnad meie väsimatule juhatajale Enn Mainlale, kes on jaksanud paljude aastate jooksul korraldada meie suviseid kokkusaamisi erinevates kohtades ja kohtumisi erinevate inimestega. Jääme ootama järgmist suvekooli!

Suvekooliliste lõpupildil (vasakult) Mait Luha, Rene Rinaldo, Tiina Naarits-Linn, Tõnu Jago, Heino Laiapea, Ants Lindre, Henn Karits, Jaan Vehlmann, Aime Tobi, Henno Linn, Milvi Brokko, Rein Järva, Mai Luik, Peep Põldvee, Monika Holm, Aarne Peterson, Enn Kivisaar, Toivo Järvis, Viive Reesar, Uno Aava, Aime Pärnakivi, Eduard Virkus, Helju Mainla, Enn Hallik, Enn Mainla, Kersti Põldvee, Urmas Minn ja Priit Neeme

ESOM JA EOK JUUBELINÄITUS

Eesti Spordi- ja Olümpia- muuseumi 60. ning Eesti Olümpia- komitee 100. sünnipäeva puhul valmis nende koostöös fotonäitus „Igihaljad“, mis tutvustab Eesti erinevate ajastute ja sisuga spordialade tippsportlaste karjääri jooksul võidetud „õisi“. Spordimuuseumi keldrigaleriis oli vaatajate ette on toodud olümpiavõitjate Erki Noole, Gerd Kanteri, Irina Embrichi, Kristina Šmigun-Vähi (pildil), olümpiamedalistide Kelly Sildaru,

Aleksei Budõlini, Tõnu Endreksoni, paraolümpiavõitja Marge Kõrkjase, ujuja Eneli Jefimova, jalgpalluri Joel Lindpere, korvpallur Merike Andersoni ja kulturist Ott Kiivikase medalikimbud, mis on üles pildistatud fotograafi Roman „Vanaisa” Neimanni poolt.

Septembri alul paar nädalat avatud olnud näitus on küll hetkel keldriruumide remondi tõttu suletud, kuid avaneb vaatajatele jälle oktoobrikuu keskel ja jääb vaadata kuni novembri keskpaigani.

EESTI KÜMNEVÕISTLUSE TIPPUDE VÕISTLUSVARUSTUS

Augustikuu teises pooles Budapestis toimunud kergejõustiku maailmameistrivõistlustel olid Eesti kümnevõistlejate saavutused märkimisväärselt kõrged: 4. kohaga tuli tagasi Karel Tilga, Janek Õiglane oli 6. ja Johannes Erm jäi 9. kohale. Septembri algusest on Eesti spordiajaloo ühel õnnestunud kümnevõistlusel osalenud trio võistlusvarustus näha Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis.

Näituse üles seadnud muuseumi kuraatori Rait Männiku sõnul teevad viimastisel tiitlivõistlusel nähtud eestlaste sooritused suurt rõõmu, sest saab tõdeda, et Eesti sportlased ja kümnevõistlejad on maailma tipus. Eriti rõhutas ta värskete olümpianormi täitjatega suhtlemisel asjaolu, et kõik olid koheselt meeleldi nõus oma võistlussärke, naelikuid ja muud varustust kõigile huvilistele ning fännidele vaatamiseks välja panema. Samuti lisas Männik, et loodetavasti innustasid Tilga, Õiglane ja Erm oma tulemustega veelgi enam noori spordi ja kümnevõistlusega

tegelema ning samasuguste tipptulemuste poole püüdlema.

Kümnevõistlejate spordivarustust saab muuseumi üldalal näha piletita spordimuuseumi lahtiolekuaegadel K-P kell 10–18 veel vähemalt oktoobrikuu jooksul.

SEEKORDNE KOHTUMINE MARI REILENTIGA

Reet Sahku

See leidis aset ESAS seltsipäeval 7. septembril spordimuuseumis. Mari Reilent (*pildil*) oli minu kursusekaaslane ülikooli kehakultuuriteaduskonnas aastatest 1963 kuni 1967.

Enda tutvustamist ta alustas lapsepõlvest. Mari koos kolm aastat vanema vennaga jäi vanaisa ja vanaema kasvatada, kuna tema vanemad pidid represseerimisohu tõttu ootamatult lahkuma. Eriti mõistetav on see oht nüüd, kuna sõda toimub just praegu Ukrainas, kus tapetakse miljoneid inimesi.

Lapsepõlv möödus talus turvalises keskkonnas, kus tuli teha kõike vajalikke talutöid. Kuna ümbruskonnas oli lapsi palju, vaba aeg möödus mängides, kus tuli sageli võistelda ka endast vanematega, siis see aeg oli ikkagi lõbus ja enda eest seisma õpetav.

Algkooli minek oli juba paras katsumus, sest tuli läbida 8 km nii hommikul kui õhtul. Ükskord Mari üritaski selle tee läbida joostes, andes enda koolikoti klassikaaslane ratta peale! See oli liig, mis liig – seda ta enam kordama ei hakanud.

Õpingud jätkusid Kilingi-Nõmme Keskkoolis. Seal märkasid kehalise kasvatus õpetajad Mari tublidust pea igal alal. Ta oli osaline kooli võistkonnas mitmel spordialal – nii kergejõustikus, võrkpallis või ka teistel võistkondlikel aladel, milles kooli võistkond osales. Kehalise kasvatus õpetajate poolt tuli ka soovitus minna kehakultuuri õppima. Erialaks valis ülikoolis Mari võimlemise, kus täitis järgud sportvõimlemises. Ülikooli ajal võttis Mari õppimist põhjalikult ning omandas teadmised biokeemias, anatoomias ja füsioloogias. Mäletan sellest ajast veel seda, et me eksamil saatsime Mari koos Saimaga nendes ainetes ikka esimesena sisse, et tervest kursusest ikka hea mulje jääks ja õppejõudude hea tuju säiliks.

Tol ajal pidime, me kõik tüdrukud, omandama ka meditsiiniõde kutse. Meil toimusid praktikumid haiglas ja siis tekkis Maril huvi meditsiini vastu. Ta töötas ja õppis paar aastat professor Atko Viru teadusgrupis ja sooritas mitmeid katseid füsioloogias. Mingitel põhjustel jäi lõputöö tegemata, kuid tekkis huvi Hiina meditsiini vastu.

1999 oli juba viis aastat tegutsenud Haapsalus Hiina meditsiini põhikursus, kus Mari jätkas teadmiste täiendamist sellel alal. Õppetöö toimus kuus aastat. Seega, Mari on Hiina meditsiini loodusravi terapeut. Tema võtetesse kuuluvad akupunktuur, moksibutsioon, energeetiline massaaž ja Qi GONG (tšigun). Mitmed tema patsiendid on tagasi saanud just energeetika edasiseks tegutsemiseks. Mari on leidnud endale sobiva elu ja kutsumuse – aidata inimesi.

Nii möödus aeg loengul märkamatult ja kuidagi mõnus ja hea tunne oli sealst lahkuda. Mariga on alati kerge jutustada ka lihtsalt niisama. Paraku meie eas inimesed vajavad üha enam suhtlust, kuna lapsed ja lapselapsed on kodust juba lahkunud ja neil on oma elu. Maril on see õnn, et tütrepoeg otsustas tulla tema majja elama oma perega. Ilmselt toob see ka neile rõõmu, et Mari tervendaja on.

Kaasaja probleem on see, et liigutakse vähe ning iga neljas laps on ülekaaluline. Räägitakse ikka nutisest ja nutikäest, mis kogu aeg telefoni hoiab. Koolis toimuvad aina liikumistunnid, kuid kas ikka toimivad?

Kui 1984. aastal kutsuti mind tööle Tartu 15. Keskkooli, siis oli seal niisugune tunniplaan õppealajuhataja Liina Lepsoo poolt sisse viidud, et 1.–4. klassis peale teist tundi oligi õues olemise tund, kus lapsed said terve tundi mängida rahvastepalli, joosta, hüpata, keksu mängida ja igasuguseid võistlusmänge harrastada. Kerge oli minna koolidevahelistele võistlustele, kuna lapsed olid hästi palju rahvastepalli mänginud. See kestis 15. Keskkoolis vähemalt 12 kuni 15 aastat. Praegu on kooli ümber olevad väljakud korrastatud, ümbritsetud võrguga ja seal on mitmekülgsed harjutused võimalikud, mis kehaliselt arendavad väikelast. Kolm korvpalli väljakut on kaetud mitte asfaldiga, vaid spetsiifilise kattega. Paraku harjutajaid on üldiselt vähe, eriti koolivälisel ajal.

ADILAS TÄHISTATI EOK 100. SÜNNIPÄEVA

14. septembril toimus Eesti Olümpiakomitee 100. sünnipäeva tähistamiseks tänuüritus, kuhu EOK presidendi kutsel olid kokku tulnud vabariigi spordiliitude ja -ühenduste juhid (*vt ühispildil*). EOK president Urmas Sõõrumaa avas tänuüri-

tuseks oma kümneid põlvkondi kandnud esivanemate kodutalu väravad, millest on ta kujundanud omapärase Adila heaolu- ja puhkekeskuse (*fotol*), kus üheskoos tähistatigi EOK sünnipäeva, nauditi tippkoka Ants Uustalu hõrgutavaid roogi ning avastati presidendi saatel tema sünnitalu võluseid.

PÄEVAKORRAS KORVPALL

Rein Järva

Kahel viimasel suvekuul oli spordis suurel pildil korvpall. Esiteks olid Eesti rahvuskondise mängud OM-i eelvalikturniiril ja seejärel meeste MM võistlused. Sellest tulenevalt tuli mõte Tallinna osakonna uue hooaja esimesel seltsipäeval 18. septembril rääkida korvpallist. Külalisteks olime palunud Priit Tomsoni ja Aadu Kana (*vt foto lk 11*).

Priit oma meenutustes keskendus mängija-aastaile, Aadu pühendus enam korvpalli organisatoorsele poolele. Tulevase korvpalli maailmameistri kujunemisel mängis olulist rolli treener Jaroslav Dudkin. Ta andis pallimängu algharidust Kassisaba asumi poistele tollases Tallinna 22. Keskkooli võimlas. Priidu sõnade järgi oli ta algul kiitsaka kehakuju tõttu üsna kehvake, kuid algtõed – viskamine, söötmine, põrgatamine – said selgeks. Kodu, mis oli A. Adamsoni tänaval, lähedal oli Wismari (tollal Mitsurini) tänava ääres spordiühingu Spartak kodu. Järgnevalt sinna treener Rein Kadarpiku gruppi Priit sattuski.

Pärast Spartaki likvideerimist ja noorte korvpallialase töö reorganiseerimist Tallinnas sai 1959. aastal Priidust Mererajooni Spordikooli (korvpalli) õpilane. Treeneriks Heino Krevald. Tema käe all tuli esimene suurem kordaminek kui Tallinna MSK meeskond tuli 1960. aastal NSV Liidu noortemeistriks. Mängujuhi

Toomas Liebe kõrval oli sellise edu üks suuremaid vormistajaid nüüd juba üle 190 cm-ne ääremängija Tomson.

Treener Dudkiniga ristasid Priidu teed sõna otseses mõttes sageli. Ka treener elas Kassisaba asumis Koidu tänaval, kust Priidu koolitee Tallinna 4. Keskkooli mööda läks. Nüüd, kui Priit oli ennast eduka noormängijana tõestanud, võttis TPI treener Dudkin 1960/61. hooaja eel abiturienti tehnikatüdengite treeninguile ja meeskonda. Veel koolinoorena sai 1961. aasta kevadel Priidust esmakordselt Eesti meister.

Siitmaalt sai alguse Priidu tähelend. Veel samal aastal võttis Eesti koondise treener Ilmar Kullam ta koondise liikmeks. Märiline oli 1963. aasta NSV Liidu Rahvaste Spartakiaad, kus Eesti koondis tuli üle ootuste kõrgele 6. kohale. Eriti õnnestus Tomsonil võidumäng Gruusia vastu, kus tema kontosse jäi 28 punkti. Mängu näinud NSV Liidu koondise treener Aleksandr Gomelski võttis ta spartakiaadi järgselt suure koondise treeninglaagrisse ja sealt maalt jäigi kümnekonnaks aastaks NSV Liidu koondise meheks. Algul küll noorsookoondise ehk teise koondise liikmena, kuid 1966. aasta kevadest juba valitseva Euroopa meistermeeskonna ehk põhikoondise meheks.

Algul hindas Priit ise oma oskusi kaitsemängus mitte eriti heaks, kuid kuidagi ootamatult suures koondises hakati talle järjest rohkem usaldama vastaste korviküttide katmist ja see tuli hästi välja. Näiteks ühes mängus Jugoslaavia vastu võttis ta tollase Euroopa „kuldkäe“ Radivoj Korači vaid kuue punkti peale. Sealtmaalt sai Priit hea kaitsespetsialisti tunnustuse.

Meie külaline Priit meenutas edasi väga ladusas jutus oma tegemisi suures ehk NSV Liidu koondises, mille ridades jäi ta kontosse seitse tiitlivõistluste medalit (OM-i pronks, kaks MM-i kulda ja üks pronks, kolm EM-i kulda). Ka Priit ise ühe suurima tegijana peab paljude spetsialistide hinnangute kõrval Eesti koondise tippsaavutuseks teist kohta NSV Liidu Rahvaste Spartakiaadil 1967. aastal. Muidugi oli väga kõva tulemus olla tookordse maailmameistri ja Euroopa meistri riigis auväärsel teisel kohal.

NSV Liidu koondise aastaist meenutas Priit veel ühte kõige valusamat ja ühte kõige ootamatumat kogemust. Kui 1970. aasta Universiaadil sai NSV Liidu

koondis kulla võites ülitugevat USA-d, kelle vastu tuli Priidul väga hästi välja, siis koondise tollane uus peatreener Vladimir Kondrašin andis talle kindla lubaduse võtta ta 1972. aasta olümpiakoondisse Münchenisse (teatavasti seal tuli NSV Liit olümpiavõitjaks). Paraku seda lubadust Kondrašin ei pidanud ja 1972. aasta kevadel ütles Priidule koha koondises üles. Seda ootamatut oli 1974. aasta kevadel Kondrašini kutse tulla NSV Liidu koondise treeninglaagrisse. Priit, kes enda teada oli juba suurest mängust maha kantud, ei võtnud seda algul tõsiselt. Alles pärast kolmandat tungivat nõudmist sõitis Priit kodusest suvilast treeninglaagrisse ja sealt edasi juba Puertoriikosse MM turniirile. Tagasireisil oli kohvris kaasas juba teine MM-i kuldmedal. Võib ka selliselt hinnata, et niimoodi korvas treener Kondrašin Priidu 1972. aastal saamata jäänud olümpiakulla (see on küll loo autori hinnang, mitte Priidu meenutus). Tiptasemel mängimise lõpetas Tomson 1976. aastal. Samal aastal sai ka TPI diplomi.

Eesti ja USA vaheline mäng Tallinnas 1974. aastal, Priit Tomson palliga

Edasi meenutas meie külaline tippspordile järgnenud aastaid, oma koha leidmist eluteel. Kõik need meenutused olid huvitavad ja siinkohal jäävad kirja panemata, kuna Tomsonist kui päikesepoisist on juba aastaid tagasi teinud kõvade kaante vahel raamatu Mart Soidro. Edasi võttis jutujärje üle Aadu Kana, kes on eelkõige Eestis tuntud kui üleminekuaastate vabariigi valitsuse üks liikmeist ja samaaegselt Eesti korvpalli kõrgeim juht föderatsiooni esimehe ja presidendi rollis. Tallinna Reaalkooli (tollal 2. Keskkooli) poisina jõudis Aadu vanema koolivenna Enno Karrisoo innustusel juba üsna varajases eas Kalevi Spordikooli

treeneri Heino Kruusi treeningrühma. Sealtmaalt juba üle 70 aasta on Aadu andunud kalevlasena jäänud lemmikala juurde, kuigi mingil ajal keskkooli aastail treener Aleksander Tšikin püüdis tast ka keskmajooksumeest vormida. Armastus korvpalli vastu jäi peale ja see viis ta Eesti noortekoondise liikmeks ja sealt edasi tudengipõlves Eesti meistermeeskonna TPI liikmeks.

Pärast TPI lõpetamist 1965. aastal sai Aadu töökohaks järgnevak 15 aastaks tehas Metallist tollasel Leningradi mnt-l (tänapäeval Peterburi teel). Siin avaldusid Aadu Kana esimesed organisatoorsed võimed. 1969. aastal valmis tehase täismõõtmeline spordihoone, mis ehitati projekti kohaselt küll laohoonena, kuid tänu tollal juba peainseneriks tõusnud Aadule sai spordisaali näo. Selle saali baasil pandi kokku tehase Metallist korvpallimeeskond algul oma tehase töötajatest. Mõni aasta hiljem Aadu Kana hea ambitsioonikuse toel võeti meeskonda juurde tugevdust ja 1972. aastast jõudis Metallist Eesti suuremale korvpallikaardile.

Üle kümnekonna aasta oli Metallist Eesti esiliiga (praeguse meistriliiga) meeskond, mille tippsaavutuseks oli 1981. aastal Eesti meistritiitel. Meeskonna majandamise eest kandis hoolt Aadu, kes 1980-ndast ka enda karjääritrepil astes kõrgemale astus. Paralleelselt ametialase tõusuga edenes Aadu Kana ka korvpalli

Eesti Korvpalliliidu juhatuse liikmeid u 1990 (vasakult): ees Peeter Ainsam, Tiiu Randala, Aadu Kana, Kiira Aulik ja Jaanus Levkoi; taga Tarmo Tuisk, Ain Ardlu, Riho Soonik, Rein Järva, Valdo Suurkask ja Villi Jukk

organisatoorses tegevuses. Algul Kalevi Tallinna linnanõukogu korvpallisektsioonis, siis Kalevi Kesknõukogu sektsioonis ja vabariigi korvpalli-

föderatsiooni aseesimehena kuni lõpuks 1986. aastal usaldati talle kogu Eesti korvpallielu juhtimine föderatsiooni esimehena. Kolm aastat hiljem, 1989. aastal koondati senine killustatud (Vabariiklik Spordikomitee, Tallinna Spordikomitee, Kalev) Eesti korvpallielu juhtimine ühte rusikasse kui 30. septembril kutsuti ellu Eesti Korvpalliliit. Aadu Kanast sai läbi aegade esimene Eesti korvpallipresident.

Loo autor, tollal Tallinna korvpallisektsiooni esimees, oli ise tunnistajaks kuivõrd pühendunult sukeldus Aadu Kana Eesti korvpalli igapäevasesse juhtimisse kui igal tööpäeva hommikul kl 8-9 vahel istus koos korvpalliliidu juhatus ja lahendas operatiivseid küsimusi. Tollane liidu aparaat oli ju minimaalne, vaid kolmeliikmeline.

Aadu meenutas neid aegu kui Eesti korvpalli oli võrreldes tänasega kordades raskem juhtida. Vahendeid ei jätkunud, kuid kõigi raskuste kiuste oli tulemusi, neist tipuhetkedena 1991. aasta Tallinna Kalevi NSV Liidu meistritiitel ja 1993. aasta meeste rahvuskoondise 6. koht EM võistlustel. Sinna vahele mahtus mitte vähetähtis sündmus – Eesti Korvpalliliidu vastuvõtmine (tegelikult ennistamine) 1991. aasta sügis-talvel FIBA liikmeks.

Eesti korvpallielu juures on Aadu Kana olnud pühendunult ka viimastel aastakümnetel, rakendades oma energiat seniorkorvpalli edendamisele. Sellest ja paljudest muudest huvitavatest seikadest rääkisid mõlemad meie külalised kaasahaaravalt.

Õnneks jääb meie seltsi tegevusest jälg maha tänu seltsiliikmele Jaan Roometsale, kes videokaameraga on pea kõik meenutused jäädvustanud ja neid võib tagantjärele vaadata-kuulata ning CD-na jõuavad nad ka Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi arhiiviriigile.

HAUAKIVI EDUKALE SPORDIJUHILE IVAR HALLOPILE

Henno Linn

Eesti Dünamo (nime muutuse järel 1995. aastast Põhjakotkas) pikaajaline esimees Ivar Hallop (18.03.1940–04.03.2022) maeti Tallinna Metsakalmistule spordikuulsuste matmispaika 15. märtsil 2022. Tänavu 2. septembril toimus pidulik hauakivi avamine kalmistul (*fotol on hauakivi avamise päeval Ivar Hallopi poeg Aare Hallop ja lesk Maie Hallop*).

Väärikas hauakivi paigaldati mehele, kes tituleeriti juba 1964. aastal meistersportlaseks tuletõrjespordis, milles ta oli kokku 7-kordne Eesti

meister. Juba see fakt on spordiloos sügav jälg, kuid sellest enamgi veel on tähelepanu vääriv seni esitlemata tunnustus. Spordiühingute juhtide arvestuses on Ivar Hallop Eestis kuldne mees, kuna tegemist on läbi aegade edukaima Eesti spordiühingu juhiga, kelle tulemustele lähedale medaliarvestuses ei ole seni teiste ühingu juhid läbi kogu Eesti spordiajaloo küündinud. Ivar juhtis Eesti Dünamot aastatel 1972–1995 ja sel perioodil on ainuüksi olümpiamängude medalite arv tähelepanuvääriv, 22-st (12+2+8) olümpiamedalist 13 (7+0+6) kuuluvad Ivar Hallopi juhitud spordiühingule. Vaid tulemuslik taustatöö, treeneritele ja sportlastele vajalike tingimuste loomine tagab kõrged saavutused.

Teiste seas on Eesti Dünamole kaks olümpiakulda toonud trekirattur Erika Salumäe, kes raamatu “Eesti Dünamo ajalugu” esitlusel (2017) tõi samuti esile spordiühingu ja selle juhi rolli sportase karjääris ning tiitlite võitmisel.

IN MEMORIAM

REIN LING

21.05.1942 – 08.08.2023

Meie seast lahkus jäädavalt Eesti Spordiajaloo Seltsi liige Rein Ling (*pildil oma 80 juubeli eel seltsiõhtul 16. mail 2022*). Ärasaatmine toimus 13. septembril, põrm maeti Tallinna Metsakalmistule.

Rein oli andekas võrkpallur, kes esines Eesti Meistrivõistlustel neliteist järjestikust hooaega ja kõigil neil kuulus parimateks valitud võrkpallurite hulka. Ometi ei ole tal 1968. aasta Nõukogude Liidu meistri tiitlit, mis kuulus Eestile, täpsemalt Tallinna Kalevile. Rein oli dünamolane ja ta oluks Eesti koondise liikmena võistkonnas, kuid spordiühingute arvestuses jäi meeskonnast välja.

Nii jäid tema suuremateks võitudeks Dünamo üleliiduliste meistrivõistlustel hõbe (1973) ja kaks pronksi (1971, 1972). Eesti meistrivõistlustel tõusis Rein pjedestaalile kuuel korral, neist 1973. aastal tuli Eesti meistriks.

Rein on väga oluliseks pidanud küla spordiplatsil kaltsupalliga alustatud mängimist, mis tagas talle põhikooli poisina Lihula rajooni võrkpalli koondmeeskonda arvamise. Nii oli igati loogiline samm peale põhikooliõpinguid Tallinnasse õppima asumisel keskkoolis just võrkpallitreeneri juures jätkamine. Treener Raimond Pundi oli tollal ka Dünamo noortetreener ning see määras Reinu saatuse. Esimesel keskkooliaastal kuulus Rein Tallinna koolinoorte võrkpalli

esivõistlustel B-vanuseklassis 1. koha võitnud meeskonda (1958 detsember). Aasta pärast, A-vanuseklassis, tuli esikoht Balti turniiril ja hõbe Dünamo üleliidulistel noorte meistrivõistlustel.

Dünamolasena sai pärast armeeteenistust Reinu esimeseks ja ainukeseks töökohaks tuttava treeneri pakutud korrakaitse amet kriminaaljälituses. Töö kõrvalt lõpetas ta 1972. aastal Tartu Riikliku Ülikooli õigusteaduskonna, uurija ja uurimisülevaade töö sai talle esmatähtsaks, sport jäi selle kõrvale. Nagu Rein ise on öelnud: «Sain olla 3258 päeva miilitsaülem ja oma spordiühingule ustav, jooksikuks ei hakanud».

Rein töötas nii Eesti miilitsas kui ka riigivõimu muutumise järel Eesti politseis. Tema alluvate meenutused toovad esile tema suurepäraseid juhiomadusi ja spordilembust.

Eesti Spordiajaloo Seltsis jääme Rein Lingi mäletama eeskätt suurepärase inimesena – sõbraliku, intelligentse, tähelepaneliku, seltskondliku ja huumorit hindava kaaslasena. Samuti jääme meenutama tema imetlusväärseid faktiteadmisi Eesti spordisaavutustest – eriti võrkpalli, jalgpalli ja tennise kohta – läbi ajaloo kuni tänase päevani.

Seltsikaaslaste nimel Henno Linn

MEELDETULETUSEKS NEILE, KES UNUSTANUD!

ESAS liikmemaks on 8 eurot (pensionäridel 5 eurot). Täiskogu otsusel on **liikmemaksust vabastatud 85-aastased ja vanemad.** Liikmemaksu vabastus kehtib ka **auliikmetele.** Loomulikult pole liikmemaksust vabastatutel keelatud seltsi oma panusega toetada. Seltsi sisseastumismaks on **2 eurot.**

Liikmemaksu (ja toetusi) on võimalik üle kanda **Eesti Spordiajaloo Seltsi arveldusarvele nr. EE951010152001602002** SEB pangas või tuua/saata seltsi esimehele Enn Mainla (Rüütli 15, Tartu 51007, tel 56497632, E-mail: enn.mainla@gmail.com) või Tallinna osakonna liikmetel oma osakonnas Viive Reesarele (tel 6770829 või 59196767).

□ □ □ □ □ □ □

**Täname Eesti Kultuurkapitali
seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

**Kasutatud ESOM kodulehel ilmunud materjale
Fotod: ESOM fotokogu, EOK/Karli Saul, Peep Kruusmaa, Mait Luha,
Enn Mainla ja Jaan Roomets**

□ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr 107
koostas ja toimetas Enn Mainla**